

اختلالات

یادگیری

دانش آموزان

دوره‌ی غیرحضوری

کد دوره: ۹۱۴۰۰۵۱۳

طول دوره: ۲۴ ساعت

مقطع و زمینه: ابتدایی

برگزارکنندگان: مرکز برنامه‌ریزی
و آموزش نیروی انسانی
و دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی

پرونده‌ی ضمیمه‌ی
رشد آموزش ابتدایی
شماره‌های ۱ تا ۴

(مهر، آبان، آذر و دی ماه ۱۳۹۱)

۴۰
فردی ۶۱ اسنادی ۱ مهر ۹۱
دفتر آموزش ابتدایی

«اختلالات یادگیری» موضوعی است که تقریباً از اواخر دهه‌ی ۱۳۶۰ وارد حوزه‌ی علوم تربیتی ایران شده و ظاهراً از دهه‌ی ۷۰ آموزش و پرورش هم به آن توجه کرده است. با دایر شدن کلینیک‌ها و برپایی همایش‌های علمی و نیز چاپ کتاب‌های مناسب و انتشار مقالات در مجلات و روزنامه‌ها در مجموع، موضوع اختلالات یادگیری دوران خوشی را گذرانده است.

***

اختلالات یادگیری از موضوعات درسی جذاب ما در دانشگاه هم بود. من در سال ۱۳۷۰ در کارشناسی ارشد تحصیل می‌کردم. این درس را با دکتر **یوسف کریمی** گذراندم و خاطرات جالبی هم از آن زمان دارم.

- یکی از نکته‌های مورد تأکید دکتر کریمی، کاربرد واژه‌ی «خاص» بود. او اصطلاح «اختلالات خاص یادگیری» را به کار می‌برد و معتقد بود اگر بگوییم اختلالات یادگیری یا ناتوانایی‌های یادگیری، با طیف بسیار وسیعی از مشکلات روبه‌رو می‌شویم، در حالی که تعریف و دامنه‌ی اختلالات خاص یادگیری مشخص و محدود است. البته به نظر می‌رسد هنوز اختلالات یادگیری پرکاربردتر است.

- در درس دیگری هم که در زمینه‌ی «کودکان استثنایی» با دکتر **مریم سیف‌نراقی** داشتیم، او کتاب «اختلالات یادگیری» تألیف خود و دکتر **عزت‌الله نادری** را معرفی کرده بود. این کتاب، پرسش‌نامه‌ی مفصلی داشت که در گردآوری اطلاعات و تشخیص مشکلات، بسیار به کار می‌آمد.

- دکتر کریمی به‌عنوان یک بازدید علمی ما را به کلینیکی در ضلع جنوبی پل سیدخندان برد. در آن‌جا نیز به‌طور عملی با انواع امکانات و روش‌های ارزیابی و تشخیص آشنا شدیم. همان زمان هم در زمینه‌ی آزمون‌های مناسب

دو دهه اختلالات یادگیری در ایران

تشخیصی برای مواردی چون «ریاضیات» و «املا» کمبودهایی وجود داشت.

به عنوان کار عملی، لازم بود دو دانش آموز را که در درس های ریاضیات و املا مشکل داشتند، انتخاب کنیم. چون آن زمان در آموزش و پرورش شهر خوی و در هسته‌ی مشاوره شاغل بودم، نمونه‌هایم را از یکی از مدارس ابتدایی اطراف اداره انتخاب کردم؛ دو دختر به اسمی **زهرا** (پایه‌ی سوم) و **سارا** (پایه‌ی چهارم). زهرا در درس ریاضیات نمره‌های پایین می‌گرفت و سارا در املا وضعیت خوبی نداشت. خودم تصور می‌کردم که کار در زمینه‌ی مشکلات ریاضی سخت‌تر باشد، اما موضوع عکس این بود. هر دو دانش آموز در پایان کار نمره‌ی قبولی گرفتند اما نتیجه‌ی فعالیت زهرا بهتر بود.

پدر زهرا مغازه‌ی بقالی داشت و دخترک هم در مغازه به پدرش کمک می‌کرد. جالب است که وقتی مسئله‌ی ریاضی را از کتاب درسی به زهرا می‌دادم، در حل آن عاجز می‌ماند، اما وقتی همین مسئله به صورت خرید و فروش در مغازه درمی‌آمد، زهرا به راحتی آن را حل می‌کرد. شاید زبان گفت‌وگوی ما با کودکان در کتاب‌های درسی، زبانی است که نمی‌تواند ارتباط لازم را با آن‌ها برقرار کند. مصادیق و مثال‌های فراوان دیگری برای این ادعا دارم.

آن ایام، سال‌های فعالی برای من در زمینه‌ی مطالعات اختلالات یادگیری بود. در یکی دو همایش علمی شرکت کردم، چند مقاله برای معرفی موضوع در روزنامه‌ها نوشتم و در زمینه‌ی تشخیص و بهبود آن کارهایی انجام دادم. به

کمک یکی از دانشجویان علاقه‌مندم به نام **احمد مبارکی**، در مرکز آموزش عالی ضمن خدمت فرهنگیان خوی، آزمونی

برای سنجش مشکلات ریاضی دانش آموزان تهیه کردیم که اقدامی خاص بود. آقای مبارکی، اکنون چند سالی است که بازنشسته شده است.

به مرور زمان، فیتیله‌ی اقدامات در زمینه‌ی اختلالات یادگیری هم در آموزش و پرورش و هم در آموزش عالی پایین کشیده شد. سیاست‌های آموزش و پرورش که در همه‌ی موضوعات به‌طور دائم دگرگون می‌شود، درباره‌ی اختلالات یادگیری هم تغییر کرد و به راه‌اندازی کلینیک‌هایی محدود شد. در آموزش عالی هم، به‌غیر از چند نفری که کارشان ادامه یافت، بقیه، حوزه‌های دیگر را ترجیح دادند. در طول دهه‌ی اخیر کتاب‌های اندکی درباره‌ی اختلالات یادگیری تألیف یا ترجمه شده است. به‌نظر می‌رسد در تألیف، کتاب «**توانایی‌های یادگیری**»، اثر **اکبر فریار** و **فریدون رخشان** و در ترجمه، کتابی با همین عنوان اثر **جرالد والاس** و **جیمز مک لافلین**، با ترجمه‌ی **م. تقی منشی طوسی** هم‌چنان آثار ارزشمندی به‌شمار می‌آیند. اختلالات یادگیری یکی از موضوعاتی است که اگر در آموزش و پرورش به‌طور جدی به آن توجه شود، می‌تواند هم در بهبود مشکلات دانش آموزان و هم در تحولات آموزشی بسیار مؤثر واقع شود.

در این مجموعه مطالب که در چهار شماره‌ی ماهنامه‌ی رشد آموزش ابتدایی (مهر تا دی ۱۳۹۱) با عنوان «اختلالات یادگیری دانش آموزان» ادامه خواهد یافت، سعی خواهیم کرد مباحث متنوعی درباره‌ی این موضوع ارائه کنیم. امیدواریم این مطالب در ارتقای سطح دانش، نگرش و مهارت‌های آموزگاران مؤثر باشد. از ناظر مرکز برنامه‌ریزی و آموزش نیروی انسانی خانم **منصوره شیخی** که در آماده‌سازی این مجموعه همکاری داشته‌اند نیز، سپاس‌گزاری می‌کنیم

ابراهیم اصلانی

دبیر ویژه‌نامه‌ی اختلالات یادگیری

